Здравствена заштита старих у Београду

И. Целетовић Милошевић¹, Х. Анђелски²

Health Care of Old People in Belgrade

I. Dželetović Milošević, H. Anđelski

Сажетак: Број старих особа у укупном броју становника Београда показује тренд раста. У наредним деценијама се треба оријентисати на унапређење здравствене заштите ових група становништва, а у складу са већ успешно примењеним моделима у земљама Европске уније и земљама у окружењу.

Трајни циљ је осигурање активног здравог продуктивног старења становника Београда, преузимањем партнерског односа старих особа као и угрожених група и интердисциплинарног тима стручњака који се бави здравственом и социјалном заштитом.

Кључне речи: здравствена заштита, социјална заштита, старије особе, социјално угрожене групе..

Summery: The number of elderly in the total population of Belgrade shows an upward trend. In the coming decades should be oriented to improve the health of these groups, in line with the already successful models applied in EU countries and countries in the region.

Insurance is a permanent goal of an active healthy productive aging population of Belgrade, downloading partnership elderly and vulnerable groups and an interdisciplinary team of experts dealing with health and social protection.

Key words: health care, social welfare, the elderly, social deprived categories.

Увод

Број старих особа у укупном броју становника Београда показује тренд раста. Статистичка предвиђања за наредне деценије упозоравају да се треба оријентисати на унапређење здравствене заштите ових група становништва, а у складу са већ успешно примењеним моделима у земљама Европске уније и земљама у окружењу. Трајни циљ је осигурање активног здравог продуктивног старења становника Београда, преузимањем партнерског односа старих особа као и угрожених група и интердисциплинарног тима стручњака који се бави здравственом заштитом и социјалном заштитом, уз позитивну здравствену политику.

Циљ рада

Циљ истраживања је да се утврди стање геријатријске здравствене заштите у Београду у примарној и секундарној здравственој заштити, као и коришћење постојеће здравствене заштите.

Метод рада

Коришћена је евалуациона социјално-медицинска дескриптивна метода базирана на анализи статистичких извештаја за 2009. годину и евалуацији добијених циљано тражених података о стању геријатријске здравствене заштите у Београду.

1 Др Ирена Целетовић Милошевић, Канцеларија за старије особе и социјално угрожене групе, Градски завод за јавно здравље, Београд.

2 Доц. др Христо Анђелски, Канцеларија за старије особе и социјално угрожене групе, Градски завод за јавно здравље, Београд.

Резултати

Капацитети здравствених установа у Београду, у погледу кадрова, опреме и простора, који су искључиво намењени здравственој заштити старијих особа и социјално угрожених група, сагледани су посебно у области примарне здравствене заштите и секундарне здравствене заштите.

У области примарне здравствене заштите евалуирани су капацитети у шеснаест београдских домова здравља и у здравственим установама које пружају услуге примарне здравствене заштите. Здравствена заштита старијим лицима пружа се у постојећим организационим целинама које пружају услуге одраслом становништву и преко изабраног лекара. Службе у дому здравља, које пружају здравствене услуге старијима су у области кућног лечења, поливалентне патронаже, делатности социјалног радника и психолога. Њихове услуге се пружају тимски, у сарадњи са изабраним лекаром. Услуге старијим лицима се пружају и у превентивним центрима. Тимски рад није развијен подједнако у свим домовима здравља. Због све већег пораста потреба за здравственом заштитом ових група, наведене службе не располажу довољним бројем кадрова, потребне опреме и возила за теренски рад. Обавеза је да једна старија особа буде посећена најмање једном годишње од стране кадрова у патронажној служби, ако је у таквој потреби, о чему се води посебан регистар. У посебним случајевима остварује се сарадња са општинском службом за социјални рад, са Црвеним крстом и невладиним организацијама у општини. Објекти домова здравља нису довољно адаптирани за пријем старијих становника и теже покретних особа, посебно оних у инвалидским колицима. Посебно питање је и постојање тоалета у домовима здравља за инвалидна лица. У домовима здравља не постоје посебно издвојене просторије, опрема и кадар намењен за здравствену заштиту старијег становништва Београда, као и социјално угрожених група.

Здравствена установа која пружа здравствену заштиту примарног нивоа за функционално онеспособљена старија лица је Градски завод за геронтологију, који располаже простором,

опремом и кадровима за пружање здравствене заштите лицима старијим од 65 година на ужем подручју града Београда. За потребе пружања здравствене заштите функционално онеспособљеним корисницима, Завод поседује 20 аутомобила за теренски рад.

У делатности трансфузиологије, односно у Институту за трансфузију крви Србије не располажу простором, кадром и опремом који су искључиво намењени старијим лицима и социјално угроженим групама, за пружање дијагностичких и терапијских здравствених услуга.

Пример препознавања значаја специфичности здравствене заштите за старије остварен је у области менталног здравља, тј. у Институту за ментално здравље у Београду, У Одељењу за специјалистичко консултативне прегледе Клинике за одрасле, формиран је Кабинет за треће доба, као специјализована јединица за старије становништво. Кабинету је додељен одговарајући простор за амбулантне прегледе и интервенције, радни кабинет и простор за особље, радне и тимске састанке. Простор је повезан предходником и има три мокра чвора. У опремљеном простору ради кадар који пружа услуге у области здравствене (примарне, секундарне и терцијалне), као и социјалне заштите.

Према подацима Републичког завода за здравствено осигурање за Београд, током 2009. године старијим пацијентима пружено је 8.912.707 здравствених услуга, или 30,1% од укупног броја услуга. Корисници старији од 65 година били су најзаступљенији код услуга пружања здравствених услуга на терену (95%), здравствене неге болесника у стану (91,2%) и лекарског прегледа на терену (70%). Ово говори у прилог томе да је неопходно развијати организацију пружања мобилних здравствених услуга, тј. ићи према корисницима здравствене заштите поменутих група.

У циљу унапређења здравствене заштите старијих особа, у Градском заводу за јавно здравље Београд, као нови вид геронтолошке јавно здравствене заштите оформљена је Канцеларија за старије особе и социјално угрожене групе са циљем унапређења здравствене заштите за старе и промоцијом здравља ове популационе групе.

У здравственим установама које пружају секундарну здравствену заштиту нема посебног простора, опреме и кадра намењеног старијим лицима и социјално угроженим групама.

У Клиничко болничком центру „Звездара“, у оквиру Клинике за интерне болести, на специјализованом Клиничком одељењу за геријатрију, већ више деценија се обавља стационарно и амбулантно поликлинничко лечење старијих лица, на 94 постеље стационара и три постеље дневне болнице. Опрема на овом одељењу је застарела и у недовољном броју. На Клиници за интерне болести старији чине 48% стационарних пацијената, а на Клиници за хирургију старији чине 36% стационарних пацијената. У Клиничко болничком центру „Земун“ постоје 43 постеље, на Одељењу за геронтологију, које су лоциране у издвојеном објекту Клинике за интерне болести.

Друге стационарне здравствене установе за болничко лечење старијег становништва, које чини велики део стационарних пацијената, решење виде само у проширењу простора, већем броју запослених и опредељеној посебној опреми. У току 2009. године у београдским стационарним установама лечено је 56.288 лица старијих од 65 година, што представља 29,1% од укупног броја лечених. Најчешће дијагнозе које су биле узрок стационарног лечења су: 1. инфаркт мозга, 2. стезање у грудима, 3. злоћудни тумор простате, 4. акутни инфаркт срца и 5. прелом бутне кости.

Дискусија

Оријентација актуелне здравствене заштите у Београду усмерена је према деци, омладини,

женама и радно активном становништву. Потребе за ефикаснијом здравственом заштитом за старије особе изискује напоре да се ефикасније организује здравствена заштита старих особа.

Закључци

Примарна здравствена заштита је организационо дефицитарна у ефикасној здравственој заштити за старије особе, посебно намењене њима.

Секундарна здравствена заштита, са постојећим капацитетима, не може да изађе у сусрет потребама за овим видом здравствене заштите.

Градски завод за геронтологију, Канцеларија за старије особе и социјално угрожене групе Градског завода за јавно здравље, Кабинет за треће доба Института за ментално здравље у Београду и Геријатријска одељења клиника за интерну медицину београдских клиничко-болничких центара, представљају опредељену здравствену заштиту за старе особе

Препоруке

Јачањем сарадње свих поменутих здравствених установа које пружају здравствену заштиту старим особама, унапредиће се здравствена заштита старих особа.

Неопходно је формирање Службе за здравствену заштиту старих особа у домовима здравља ради ефикасног збрињавања здравствених потреба старих.

Литература

1. Целетовић, И., Анђелски, Х. (2002): Евалуација спровођења програмске стоматолошке заштите код старих лица у Београду. Врњачка Бања, Шести геронтолошки конгрес Југославије, Књига резимеа стручних саопштења, стр. 102.
2. Довијанић, П., Анђелски, Х. (2008): Социјална медицина у загрљају новог јавног здравља. Београд, Здравствена заштита, Год. XXXVII, бр. 1, стр. 13–20.
3. Тимотић, Б., Тимотић, М., Јањић, М., Анђелски, Х. (2007): Превенција и очување здравља у старости. Београд, Здравствена заштита, Год. XXXVI, бр. 2, стр. 53–58.
4. Анђелски, Х. (2006): Сарадња домова здравља, геронтолошких центара и других установа социјалне заштите. Београд, Здравствена заштита, Год. XXXV, бр. 6, стр. 37–39.

5. Анђелски, Х., Тимотић, Б., Јањић, М., Анђелски, Б. (2004): Рад у породици и сарадња са центрима за социјални рад значајан сегмент активности поливалентне патронажне службе. У: Новине у унапређењу квалитета живота у старости. Уред.: Анђелски, Х., Динић, Д. Београд, Геронтолошко друштво Србије, стр. 165–172.
6. Анђелски, Х., Гбурчик, В., Целетовић, И., Сокал-Јовановић, Љ., Јелача, П., Бараћ, Ж. (1998): Анализа података на рецептима реализованим у Апотекарској установи "Београд" у 1997. години. Градски завод за заштиту здравља, Београд, Елаборат, стр 1–32.
7. Анђелски, Х., Целетовић, И., Јањанин, М. (1998): Анализа резултата рада стоматолошке службе у Београду према подацима за 1996. годину. Београд, Здравствена заштита, Год. XXVII, бр. 3, стр. 39–52.